

LAAT SAMEN DE VANZELFSPREKENDHEID VAN BELEID VERSCHUIVEN!

Onderzoeker Kees Fortuin reflecteert op de middag. Meer reflectie op deze bijeenkomst hoor je in editie 6 van de podcast [De Expeditie](#).

Liefde en macht: een lekker stel! Het is vanmiddag een rode draad. Het zijn geen nauwkeurige woorden, je kunt er in ieder geval geen gewichten aan hangen. Maar het komt wel in de buurt van waar je samen naar zoekt. En we hebben die woorden echt nodig. Het heeft iets te maken met een soepele wisselwerking, waardoor het geheel meer wordt dan een optelsom van de delen. Je haalt als het ware de weerstand uit het geheel. Dat is hoe een ecosysteem werkt.

e veerkracht daarvan hangt samen met diversiteit en met stromen tussen de organismen (mensen in ons geval) die er deel van uitmaken. Stromen van materie (gereedschap lenen van de burens bijvoorbeeld), van energie (dat het leuker is om dingen samen te doen) en van informatie: de verhalen waar we steeds weer op uitkomen en die ons inspireren. Die verhalen kunnen een buurt tot leven wekken. Die samenhang van alles met alles wordt in veel beleid over het hoofd gezien. e gemeenschap bestaat in dat denken uit stukjes beleid (zorg, veiligheid, jeugd, noem maar op). Als je al die stukjes op een rijtje hebt dan heb je een goede buurt. Maar niets is minder waar, want dan heb je een wijk die niet meer leeft. Dan moet alles wat die wijk nodig heeft van buitenaf ingevlogen worden, en dan moeten de bewoners vooral niet aan zet zijn want je moet het hebben van deskundigheid en professionaliteit.

'Maar 1+1=3'

Het is momenteel gebruikelijk om het menselijke brein te zien als een grote computer. Zeker, rekenkracht doet ertoe, maar het is wel de halve waarheid. En die is erger dan een hele leugen, zoals het gezegde luidt. Hoe mensen functioneren is een combinatie van rekenkracht en hormonen. Van enen en nullen met de chemie, bijvoorbeeld van het lichaam. Die hormonen zijn van groot belang om te begrijpen hoe mensen werken. Empathie bijvoorbeeld. Stel je voor: je hebt een tas vol boodschappen en je wilt de bus halen, die er al aankomt. Wat gebeurt er? De bus wacht even op je. Fijn natuurlijk, want handig. Maar er is meer, namelijk het gevoel dat je wordt gezien, dat er rekening met je wordt gehouden en dat je deel uitmaakt van een verband. Ik vraag wel eens hoe vaak mensen zoiets

meemaken op een dag. Het antwoord is meestal ergens tussen de twee en drie keer. Dus wat als iedereen in een gemeente van 100.000 inwoners dit een keer vaker meemaakt, drie of vier keer op een dag? Zou dat verschil maken in het samenleven? Dat is wat er gebeurt als je op elkaar inspeelt, werkt aan een soepel samenspel. We hebben daar het woord 'liefde' voor gekozen vandaag. Daar kun je geen beleid op maken. Maar het is wel wat jullie iedere dag doen, ook in jullie samenspel. Je bevordert het samenleven in de wijk. Beleid wordt meestal gemaakt op de logica van optelsommen. Maar $1+1=3$, dat gaat over synergie, over de opbrengst van het goede samenspel. Niet over optelsommen. Zo verlies je de helft van het samenleven.

Dat heeft ook met macht te maken. (Anthony Giddens verstonde daaronder 'transformative capacity', oftewel het vermogen om dingen te veranderen). Wat wij hier doen is precies dat. Nassim Nicholas Taleb heeft daarvan als voorbeeld laten zien hoe je een hele gemeenschap tot vegetarisch eten brengt. Laten we zeggen dat in jouw gezin er één iemand fanatiek vegetariër wordt. Als er niemand een strijd van leven of dood over wil aangaan, zal er dus in dat gezin steeds meer vegetarisch gegeten worden. Dus zo'n gezin gaat zich daarnaar voegen. Stel, er komt een buurtfeest. Het gezin zet zich ervoor in dat er minstens ook vegetarisch gegeten kan worden op dat feest. Zo gaat dat verder, en zo ontstaat er een vanzelfsprekendheid: er is altijd vegetarisch eten. Dat gaat iedereen voelen als een vanzelfsprekendheid. Dat is niet zozeer een rationele of democratische afweging, het is hoe in het sociale leven vanzelfsprekendheden ontstaan. Tussen haakjes, dit is ook hoe zwermintelligentie werkt. Je beïnvloedt je familie, de familieleden beïnvloeden de buren, enzovoort.

'Zo verlies je de helft van het samenleven.'

Als jullie, als welzijn en bewoners, elkaar vinden, verandert het samenspel in een gemeente. Wie anders dan jullie moet de gemeente vertellen wat goed sociaal beleid is? Zo gaat de vanzelfsprekendheid van het beleid verschuiven. Want beleid lijkt rationeel, maar het is toch vooral gebouwd op vanzelfsprekendheden en kopieergedrag. Ik wil maar zeggen: samen kunnen jullie een heel krachtenveld in beweging krijgen.